เรื่องเสร็จที่ ๕๒/๒๕๕๙

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การขอคืนรถยนต์ของกลางที่ยึดไว้ตามมาตรา ๖๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) มีหนังสือ ที่ นร ๕๒๐๓.๓/๓๖๙๗ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๘ สรุปความได้ว่า ศอ.บต. ได้รับเรื่องร้องเรียนขอความเป็นธรรมจากนายรอยือลัน บือราเฮง (ผู้ร้อง) กรณีผู้ร้องได้รับการจ้างวานให้ขนไม้ซุงเพื่อสร้างศาลาวัดวังน้ำเย็น ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ขณะทำการขนไม้ขึ้นรถ มีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ฮาลา-บาลาร่วมกับตำรวจตระเวนชายแดนที่ประจำอยู่ที่ตำบลภูเขาทองเข้าจับกุมลูกน้องของผู้ร้องส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ดำเนินคดีข้อหาร่วมกันทำลายต้นไม้หรือพฤกษชาติ เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๔ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๖ ศาลจังหวัดนราธิวาสพิพากษายกฟ้อง และให้ริบไม้ของกลาง ผู้ร้องจึงไปขอรับรถยนต์ (บรรทุก) ของกลางคืนจากสถานีตำรวจภูธรสุคิรินหลายครั้ง แต่สถานีตำรวจภูธรสุคิรินแจ้งว่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ไม่สามารถคืนรถคันดังกล่าวให้แก่ผู้ร้องได้ ผู้ร้องจึงได้ร้องเรียนมาเพื่อให้ ศอ.บต. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบข้อเท็จจริงถึงสาเหตุดังกล่าวต่อไป

ศอ.บต. ได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๙ (๖) แล้วพบว่า ก่อนวันเกิดเหตุประมาณสองเดือน พระวิรัชร์ ปริปุณโณ ซึ่งจำพรรษาอยู่ที่สำนักสงฆ์วังน้ำเย็น และนายสหัพย์ ผินพิพาย ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านไปพบนายไพบูลย์ฯ ซึ่งเป็นหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา โดยบุคคลทั้งสองขอนำไม้ล้มขอนนอนไพรที่ล้มตายเองไปใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างศาลาของสำนักสงฆ์ โดยอ้างว่าผู้ว่าราชการจังหวัดมีนโยบายให้นำไม้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ได้ นายไพบูลย์ฯ ไม่มีอำนาจอนุญาต แต่หากผู้ว่าราชการจังหวัดมีนโยบายดังกล่าวจริง นายไพบูลย์ฯ ก็ไม่ขัดข้อง ต่อมาก่อนวันเกิดเหตุประมาณหนึ่งเดือน นายไพบูลย์กับผู้ใต้บังคับบัญชารวมทั้งนายบุญทิพย์ฯ ได้ออกลาดตระเวนในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ปรากฏว่า พบตอไม้ถูกตัดและมีไม้ล้มอยู่ประมาณ ๒-๓ ต้น บริเวณดังกล่าวอยู่ในเขตตำบลภูเขาทอง และอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณสองกิโลเมตร ไม่พบบุคคลและอุปกรณ์การตัดต้นไม้ พบร่องรอยการชักลากไม้ไปตามลำธาร พบท่อนไม้อยู่ในลำธารหลายท่อน และพบท่อนไม้วางกองรวมอยู่ริมถนนใกล้สะพานบริเวณหมู่ที่ ๓ บ้านโต๊ะโม๊ะ ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส ประมาณสิบท่อน บริเวณดังกล่าวอยู่นอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา–บาลา ตรวจสอบเบื้องต้นพบว่า เป็นไม้กุหลิม ไม้สยาแดง และไม้ตะเคียนทราย ไม่พบบุคคลใดในบริเวณดังกล่าว นายไพบูลย์ฯ มีคำสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเฝ้าระวังหากมีบุคคลใดมาขนย้ายไม้ดังกล่าวให้ดำเนินการตามกฎหมาย ต่อมาวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๔ เวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น.

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๒/๑๑ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๙ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

นายไพบูลย์ฯ ได้รับแจ้งจากผู้ใต้บังคับบัญชาว่า มีคนไปขนไม้ดังกล่าวจึงสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำตำรวจตระเวนชายแดนไปดำเนินการจับกุม ปรากฏว่า พบนายอิสมาแอ แนบาแด และนายดีหรือนายวารดี ลาเต๊ะ กำลังดำเนินการขนไม้ดังกล่าวขึ้นรถยนต์บรรทุกสิบล้อ นายบุญทิพย์ฯ กับพวกและตำรวจตระเวนชายแดนจึงจับกุมบุคคลทั้งสอง จัดทำบันทึกการจับกุมส่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรสุคิรินดำเนินคดีตามกฎหมาย หลังจากพนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนให้อัยการจังหวัดนราธิวาส พนักงานอัยการมีความเห็นไม่ขอให้ศาลริบรถยนต์ของกลาง และวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๖ ศาลจังหวัดนราธิวาสพิพากษายกฟ้องผู้ต้องหาแต่ให้ริบไม้ของกลาง วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๗ สถานีตำรวจภูธรสุคิริน ได้มีหนังสือแจ้งไปยังหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา–บาลา เพื่อขอรับรถยนต์ (บรรทุก) ของกลางคืนและวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๗ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา–บาลา ได้มีหนังสือแจ้งให้สถานีตำรวจภูธรสุคิริน ทราบว่า การพิจารณาสิ้นสุดแล้ว โดยรถยนต์ (บรรทุก) ของกลางในคดีนี้ได้ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๖๔ ทวิ วรรคสอง จึงไม่สามารถคืนรถยนต์ (บรรทุก) ของกลางได้โดยลำดับ

ต่อมา ศอ.บต. ได้มีหนังสือแจ้งให้ตำรวจภูธรจังหวัดนราธิวาส ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามประเด็นข้อร้องเรียนอีกทางหนึ่ง และได้รับรายงานผลการดำเนินการให้ทราบว่า กรณีดังกล่าวข้างต้นพนักงานอัยการวินิจฉัยแล้ว เห็นว่ารถของกลางซึ่งเป็นของผู้ร้องที่น่าเชื่อว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องรู้เห็นในการกระทำความผิดเป็นทรัพย์สินที่ไม่พึงริบตามกฎหมายและไม่จำเป็นต้องยึดไว้เพื่อพิสูจน์ความผิดตามฟ้อง และศาลมีคำพิพากษายกฟ้องจึงให้พนักงานสอบสวนในคดีจัดการคืนของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ ซึ่งจากการสอบพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องให้การว่า ผู้ร้องได้มาติดต่อเพื่อขอรับรถยนต์ของกลางคืนหลายครั้งซึ่งสถานีตำรวจภูธรสุคิรินมีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๒๕.๕(๑๒)/๒๒๗๖ ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ แจ้งให้นายอำเภอสุคิรินทราบเรื่องที่ผู้ร้องแจ้งความจำนงขอรับรถยนต์ของกลางคืนจากพนักงานสอบสวน เนื่องจากคดีนี้นายอำเภอสุคิรินเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้ผู้ร้องมิได้แจ้งความจำนงในคราวใหม่อีกครั้งก็ตาม หากยังคงติดตามและประสานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในคดีอยู่เสมอก็ยังคงมีผลต่อเนื่องสืบไปตราบเท่าที่ยังไม่ได้รับการปฏิบัติตามความประสงค์ของผู้ร้องจึงถือได้ว่าผู้ร้องมิได้มีเจตนาสละการครอบครองทรัพย์สินของตนแต่อย่างใด คดีนี้ศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้องถือได้ว่าไม่มีความผิดใด ๆ เกิดขึ้น ดังนั้น ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้มีสิทธิเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์เหนือผู้ใดมีสิทธิติดตามและทวงคืนซึ่งทรัพย์สินของตนได้โดยไม่มีอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖ พิจารณาแล้วเห็นว่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ไม่มีอำนาจยึดรถยนต์ของกลางไว้แต่อย่างใด โดยจะอ้างว่าผู้ร้องไม่มาติดต่อรับคืนภายในกำหนดหกเดือนทรัพย์สินจึงตกเป็นของกรมป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๖๔ ทวิ นั้นไม่ได้โดยกฎหมายและระเบียบที่ให้อำนาจไว้ เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ปฏิบัติหน้าที่บกพร่องละเลยในการคืนรถยนต์ของกลางแก่ผู้ร้องจนเกิดความเสียหาย เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา กระทำไปโดยไม่มีอำนาจตามกฎหมายและไม่ยึดถือระเบียบโดยเคร่งครัด

เนื่องจากมีข้อโต้แย้งและการตีความเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย ศอ.บต. จึงได้ขอความร่วมมือจังหวัดนราธิวาส เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ อัยการจังหวัดนราธิวาส นายอำเภอสุคิริน ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรสุคิริน หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา หัวหน้าศูนย์ดำรงธรรม จังหวัดนราธิวาส และนายรอยือลัน บือราเฮง (ผู้ร้อง) เป็นต้นร่วมประชุมเพื่อหารือในประเด็นข้อร้องเรียนขอความเป็นธรรมของนายรอยือลันฯ (ผู้ร้อง)

เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องรับรองอาคารหอประชุมเฉลิมพระเกียรติ ๗ รอบ พระชนมพรรษา ศาลากลางจังหวัดนราธิวาส โดยมีนายจำนัล เหมือนดำ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส เป็นประธาน และผลการประชุมสรุปสาระสำคัญพอสังเขป ดังนี้

(๑) นายณรงค์ศักดิ์ พงศ์ดี หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ยืนยันว่า ประเด็นดังกล่าว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ได้หารือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แล้ว และการดำเนินการดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๖๔ ทวิ วรรคสอง จึงไม่สามารถคืนรถยนต์ (บรรทุก) ของกลางแก่ผู้ร้องได้

(๒) พันตำรวจโท รัฐกร ใจจริง สารวัตรปราบปรามสถานีตำรวจภูธรสุคิริน ยืนยันว่า ประเด็นดังกล่าว ผู้ร้องได้แจ้งความจำนงขอรับรถยนต์ของกลางคืนจากพนักงานสอบสวนมาเป็นระยะ ๆ แม้ว่าผู้ร้องมิได้แจ้งความจำนงในคราวใหม่อีกครั้งก็ตาม หากยังคงติดตามและประสานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในคดีอยู่เสมอก็ยังคงมีผลต่อเนื่องสืบไปตราบเท่าที่ยังไม่ได้รับการปฏิบัติตามความประสงค์ของผู้ร้อง จึงถือได้ว่าผู้ร้องมิได้มีเจตนาสละการครอบครองทรัพย์สินของตนแต่อย่างใด คดีนี้ศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้องถือได้ว่าไม่มีความผิดใด ๆ เกิดขึ้น ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้มีสิทธิเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์เหนือผู้ใด มีสิทธิติดตามและทวงคืนซึ่งทรัพย์สินของตนได้โดยไม่มีอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖

(๓) มติที่ประชุมได้มอบหมายให้ ศอ.บต. ทำหนังสือหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาในประเด็นการตีความข้อกฎหมายตามข้อ ๑) และข้อ ๒) ว่า ผลจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวของหน่วยงานใดชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ประการใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าว โดยมีผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) ผู้แทนศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้) ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว และผู้แทน ศอ.บต. แจ้งด้วยว่า ประสงค์จะหารือประเด็นเดียวว่า รถยนต์ของกลางที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ยึดไว้ตามมาตรา ๖๔ ทวิ[๑] แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ นั้น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา จะต้องคืนรถยนต์ (บรรทุก) ดังกล่าวให้แก่ผู้ร้องหรือไม่

---

[๑] มาตรา ๖๔ ทวิ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดบรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้ใช้ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๖๙ ไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ จนกว่าพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นของผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่

ทรัพย์สินที่ยึดไว้ตามวรรคหนึ่ง ถ้าพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือศาลไม่พิพากษาให้ริบ และผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอรับคืนภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันทราบ หรือถือว่าได้ทราบคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือวันที่คำพิพากษาถึงที่สุด แล้วแต่กรณี ให้ตกเป็นของกรมป่าไม้

ถ้าทรัพย์สินที่ยึดไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาจะเกินค่าของทรัพย์สิน รัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมายจะจัดการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นก่อนถึงกำหนดตามวรรคสองก็ได้ ได้เงินเป็นจำนวนสุทธิเท่าใดให้ยึดไว้แทนทรัพย์สินนั้น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามมาตรา ๖๔ ทวิ[๒] แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๘ พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจยึดรถยนต์ของกลางไว้ได้ก็เพื่อเป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีเท่านั้น เมื่อข้อเท็จจริงตามข้อหารือนี้ปรากฏว่า ในคดีนี้พนักงานอัยการวินิจฉัยแล้วว่ารถยนต์ของกลางเป็นของนายรอยือลัน บือราเฮง ที่น่าเชื่อว่าไม่ได้มีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดในคดีนี้เป็นทรัพย์ที่ไม่พึงริบตามกฎหมายและไม่จำต้องยึดไว้เพื่อพิสูจน์ความผิดตามฟ้อง พนักงานอัยการจึงมิได้ขอให้ศาลริบรถยนต์ของกลาง และพนักงานอัยการได้แจ้งให้พนักงานสอบสวนจัดการตามมาตรา ๘๕[๓] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแสดงว่ารถยนต์ของกลางที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ได้ยึดไว้นั้น มิได้เป็นหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดตามมาตรา ๖๔ ทวิ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ดังนั้น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลาจึงไม่มีอำนาจยึดรถยนต์ของกลางดังกล่าวไว้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยต้องคืนรถยนต์ของกลางให้แก่ผู้ร้อง

(นายดิสทัต โหตระกิตย์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มกราคม ๒๕๕๙

---

[๒] โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

[๓] มาตรา ๘๕ เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

การค้นนั้นจักต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น

สิ่งของใดที่ยึดไว้เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น